

Γ. Μπάρμπρουκ Γκραμπ

Ο σοσιαλισμός των Ινδιάνων

Γ. ΜΠΑΡΜΠΡΟΥΚ ΓΚΡΑΜΠ

Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΙΝΔΙΑΝΩΝ

Μετάφραση-επιμέλεια: Θανάσης Κουραβέλος

Η-ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟ
ΑΘΗΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2015

Τίτλοι πρωτοτύπων: Wilfrid Barbrooke Grubb, "Indian socialism", στου ίδιου *An unknown people in an unknown land: an account of the life and customs of the Lengua Indians of the Paraguayan Chaco, with adventures and experiences during twenty years' pioneering and exploration amongst them*, 2η έκδ., επιμ. Η. Τ. Morrey Jones, Seeley & Co. Limited, Λονδίνο, 1911, σσ. 188-194· "Thrift", στου ίδιου *A church in the wilds: the remarkable story of the establishment of the South American mission amongst the hitherto savage and intractable natives of the Paraguayan Chaco*, επιμ. Η. Τ. Morrey Jones, E. P. Dutton & Co., Νέα Υόρκη, 1914, σσ. 208-214 & 217-218. Ολόκληρα τα σχετικά βιβλία βρίσκονται αναρτημένα στους διαδικτυακούς τόπους archive.org και hathitrust.org αντίστοιχα.

Οι υποσημειώσεις είναι του επιμελητή.

Προτεινόμενος τρόπος παραπομπής: Γκραμπ Γ. Μπάρμπρουκ, *Ο σοσιαλισμός των Ινδιάνων*, Η-Εκδόσεις Πολιτειακό, Αθήνα, 2015

Για περισσότερες πληροφορίες: <http://www.politeiako.gr/>

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Γουίλφριντ Μπάρμπρουκ Γκραμπ (1865-1930) ήταν Σκώτος ιεραπόστολος και ερασιτέχνης ανθρωπολόγος. Το 1889, η αγγλικανική Νοτιοαμερικανική Ιεραποστολική Εταιρεία του ανέθεσε να οργανώσει στην περιοχή Τσάκο της βόρειας Παραγουάης τον πρώτο ιεραποστολικό σταθμό. Η Νότια Αμερική ήταν τότε εν πολλοίς ανεξερεύνητη, με την περιοχή Τσάκο να θεωρείται ιδιαίτερα επικίνδυνη. Ο Γκραμπ αποδείχθηκε ατρόμητος εξερευνητής. Κάποια στιγμή κόντεψε να χάσει τη ζωή του από δηλητηριασμένο βέλος Ινδιάνου. Μελέτησε κυρίως τους Ινδιάνους Λένγκουα για περισσότερο από είκοσι χρόνια. Το έργο του συνιστά σημείο αναφοράς για την ανθρωπολογία της Νότιας Αμερικής.

Παραδοσιακά, οι Λένγκουα ήταν μια εξισωτική κυνηγοσυλλεκτική κοινωνία. Ήδη από το 1800, εξαιτίας της ισπανικής κατάκτησης, είχαν σχεδόν αποδεκατιστεί, αν και ο πληθυσμός τους μετέπειτα σταθεροποιήθηκε και ανέκαμψε. Από τα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα αρχίζουν, υπό την πίεση αποίκων, ιδιοκτητών ράντσων και ιεραποστόλων, να εγκαθίστανται σε μόνιμες θέσεις και να ασχολούνται με την κηπευτική και την κτηνοτροφία μικρής κλίμακας. Σήμερα, οι Λένγκουα, με πληθυσμό δέκα χιλιάδων περίπου ατόμων, διατηρούν περήφανα την ινδιάνικη ταυτότητά τους, αν και ολοένα και περισσότερο ενσωματώνονται στην περιφερειακή, εγχρήματη οικονομία ως υποτιμημένοι συνήθως εργάτες στα τεράστια ράντσα που τους ζώνουν. Εκστρατείες για νομική κατοχύρωση των παραδοσιακών εδαφών τους στέφθηκαν πρόσφατα με επιτυχία.

Αν κάποιος παραβλέψει τη χυδαία εξελικτική προσέγγιση του Γκραμπ, που ωστόσο ήταν κυρίαρχη στην εποχή του, θα απολαύσει μια ανάλυση ιδιαίτερης διεισδυτικότητας. Σε αυτήν διαφαίνεται τόσο η σύγκρουση κοινοτιστικής και ατομικιστικής νοοτροπίας όσο και η αναγκαιότητα μελετημένης ισορρόπησής τους. *Η προτεσταντική ηθική συναντά τον πρωτόγονο κομμουνισμό.*

Ο σοσιαλισμός των Ινδιάνων

Γ. Μπάρμπρουκ Γκραμπ

ΑΠΟ ΤΑ ΛΙΓΟΣΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ που κατάφερα να συγκεντρώσω σχετικά με το παρελθόν τους, έχω κάθε λόγο να πιστεύω ότι οι Ινδιάνοι¹ του Τσάκο ήταν κάποτε μια πολύ πιο ακμαία φυλή – σε καλύτερη κατάσταση από πολλές απόψεις από ό,τι είναι σήμερα², με τον ξεπεσμό τους να οφείλεται στο κοινωνικό τους σύστημα, αφού στην ελεύθερη, φυσική τους κατάσταση είναι σοσιαλιστές σε όλα τους. Προτού διερευνήσω το ζήτημα σε βάθος, είναι μάλλον χρήσιμο να συνοψίσω τα γνωρίσματα αυτού του συστήματος όπως λειτουργεί σε αυτούς.

Η γη ανήκει γενικά σε όλους, με κανέναν Ινδιάνο, ούτε καν κάποιον αρχηγό, να αξιώνει απευθείας οποιοδήποτε τμήμα της έναντι των συντρόφων του. Ο Ινδιάνος αποτρέπεται από να διαθέτει περισσότερα υπάρχοντα από τον γείτονά του. Τα κοπάδια τους βόσκουν στους κοινούς βοσκότοπους, ενώ οι κήποι τους τους ανήκουν μόνο για όσο διάστημα τους καλλιεργούν.

Τα φυσικά προϊόντα της γης, όπως τα θηράματα, το μέλι, τα άγρια φρούτα, τα ψάρια και τα καυσόξυλα αποτελούν κοινή ιδιοκτησία, με το εθιμικό δίκαιο να επιτάσσει την πλέον ευρεία φιλοξενία.

Από τους άνδρες προσδοκάται να κυνηγούν· δεν υπάρχει τίποτα που να παραπέμπει σε αργόσχολη τάξη, ούτε καν μεταξύ των αρχηγών.

Στην πραγματικότητα, δεν υπάρχουν κοινωνικές διακρίσεις· οι αρχηγοί ασκούν εξουσία μόνο όταν πρόκειται για συλλογικά εγχειρήματα, όπως σε περιόδους πολέμου.

Δεν υπάρχει κληρονομικό δίκαιο. Το κλαν³, σε μεγάλο βαθμό, ευθύνεται για τα παιδιά όσο και οι ίδιοι οι γονείς· με την εκπαίδευση και τη συντήρηση των παιδιών να αποτελούν ζητήματα της φυλής παρά της οικογένειας. Τα παιδιά θεωρείται ότι πρέπει να απολαμβάνουν τη μεγαλύτερη δυνατή ελευθερία.

Όσον αφορά το εθιμικό δίκαιο, υπάρχουν ελάχιστοι περιορισμοί στη σύναψη γάμων.

Οι ηλικιωμένοι πρέπει να συντηρούνται με ευθύνη της κοινότητας, όπως επίσης οι άρρωστοι και οι ανάπηροι.

Ο ανταγωνισμός, με την έννοια κάποιου που πασχίζει να καπελώσει τους συνανθρώπους του, να κυριαρχήσει επάνω τους ή να βελτιώσει τη θέση του εις βάρος τους, αποθαρρύνεται σθεναρά και σχεδόν δεν υφίσταται.

Όσοι ταξιδεύουν, μην μπορώντας εκ των πραγμάτων να παράγουν τρόφιμα, ή όσοι για οποιοδήποτε άλλο λόγο δεν διαθέτουν προσωρινά κάποιο μέσο βιοπορισμού, μπορούν να αποταθούν στην κοινότητα.

Προχωρώντας από αυτήν τη σύνοψη σε περισσότερες λεπτομέρειες, θα επιχειρήσω να δείξω πώς τουλάχιστον τέσσερις αιώνες του ιδιόμορφου αυτού κοινωνικού συστήματος έχουν επιδράσει στους Ινδιάνους του Τσάκο. Συναντάται σε αυτούς τέτοια διαφοροποίηση δεξιοσύνης, δυναμικότητας και ενεργητικότητας όσο και σε άλλους λαούς, αλλά ο ικανός καλλιεργητής που

¹ Εννοούνται οι Ινδιάνοι Λένγκουα.

² Εννοείται η περίοδος 1890-1910.

³ κλαν/clan: ομάδα ατόμων συνδεδεμένων μέσω ενός κοινού, πραγματικού ή μυθικού, προγόνου-ιδρυτή.

θα μπορούσε, εάν ήθελε, να αποκτήσει μια μεγάλη και πλούσια φυτεία με τις δικές του προσπάθειες, που θα μπορούσε διά της φειδούς και της εργατικότητας να συντηρήσει με άνεση την οικογένειά του και τα εξαρτημένα από αυτόν μέλη, αρνείται, συμμορφούμενος με τον σοσιαλιστικό νόμο, να δουλέψει για τη συντήρηση ατόμων που δεν συμπαθεί. Κατά συνέπεια, δεν παράγει τίποτα περισσότερο από όσο είναι απολύτως αναγκαίο για τις τρέχουσες ανάγκες. Ποτέ δεν αποταμιεύει κάτι για ώρα ανάγκης, αφού ούτε και οι άλλοι το κάνουν, και επομένως, εάν βάλει κάτι στην άκρη, απρονόητοι θα κάνουν την εμφάνισή τους και θα το μοιραστούν μαζί του. Ο δεινός κυνηγός μπορεί να εξασφαλίσει αρκετά θηράματα, αλλά δεν βρίσκει κανέναν λόγο στο να κοπιάζει αναίτια και για αυτό αρκείται στην ικανοποίηση των άμεσων αναγκών του και των αναγκών όσων θέλει να βοηθήσει. Το φυσικό αποτέλεσμα είναι ότι ο Ινδιάνος, στο πέρασμα των γενεών, έχει γίνει απρονόητος, τεμπέλης και εγωιστής και έχει απολέσει, σε έναν μεγάλο βαθμό, όλα τα ευγενή αισθήματα προς όσους βρίσκονται πέραν του άμεσου περιγυρού του.

Ορισμένα παραδείγματα από τη ζωή των Ινδιάνων θα βοηθήσουν στην αποσαφήνιση αυτής της εκτίμησης. Κάποτε παρότρυνα έναν δυνατό και ικανό Ινδιάνο να αξιοποιήσει αποδοτικότερα τη γη που καλλιεργούσε. Συμφώνησε ότι το έδαφος ήταν εύφορο και ότι με ελάχιστη, συγκριτικά, επιπλέον προσπάθεια θα μπορούσε να τριπλασιάσει τη σοδειά του. Παραδέχτηκε επίσης ότι κατανοούσε μια χαρά πώς να συντηρεί το καλαμπόκι του και τα άλλα προϊόντα έτσι ώστε να μην απειλείται από την πείνα, όπως επίσης και από τις λειψές προμήθειες που κατατρύχουν τους Ινδιάνους για ένα μεγάλο μέρος του έτους. Υποστήριξε όμως ότι δεν θα ωφελείτο εάν επρόκειτο να ενεργήσει κατά αυτόν τον τρόπο. Αναφερόμενος σε ορισμένους από τους συγγενείς του και καλώντας με να ρίξω μια ματιά στους μικροσκοπικούς τους κήπους, είπε: «Εάν αυξήσω τη σοδειά μου, αυτοί θα καλλιεργήσουν ακόμα λιγότερο, και, σύμφωνα με το έθιμό μας, θα με επισκεφτούν απρόσκλητοι και το πλεόνασμα πέρα και πάνω από ό,τι τώρα διαθέτω θα διοχετευθεί προς αυτούς αντί προς την οικογένειά μου. Εάν συσσωρεύω τις σοδειές μου και τις κρατούσα για μια ώρα ανάγκης, οι άνθρωποι αυτοί δεν θα επιδείκνυαν παρόμοια φειδώ και γνωρίζοντας ότι είχα κάποιο απόθεμα θα μου το ζητούσαν πιεστικά».

Σε μία άλλη περίπτωση, καθώς συνόδευα μια ομάδα Ινδιάνων κυνηγών, ανακαλύψαμε μια φωλιά στρουθοκαμήλου γεμάτη αυγά, τα οποία και άρπαξαν όλα αμέσως. Διαμαρτυρήθηκα, λέγοντας: «Γιατί δεν αφήνετε μερικά έτσι ώστε ο πληθυσμός των στρουθοκαμήλων να διατηρηθεί σε βιώσιμα επίπεδα;» Χαμογέλασαν απλώς, λέγοντας: «Ο λύκος, εάν ανακαλύψει τη φωλιά, θα φάει ό,τι εμείς αφήσουμε πίσω, ή εάν ένας Ινδιάνος περάσει από εδώ θα τα πάρει». Έτσι κάθισαν κάτω και άρχισαν να τρώνε του σκασμού, καταναλώνοντας μια εντελώς αχρείαστη ποσότητα και παίρνοντας μαζί τους πίσω μόνο λίγα για τις οικογένειές τους. Αυτό μου φάνηκε ως ένα παράδειγμα της πλέον απροκάλυπτης απληστίας και εγωπάθειας. Επιστρέφοντας ωστόσο το ίδιο βράδυ στο χωριό τους, οι κυνηγοί περικυκλώθηκαν ταχύτατα από έναν αριθμό ατόμων για τους οποίους γνώριζα ότι είναι απίστευτα τεμπέληδες και που εκείνη την ημέρα δεν είχαν καν προσπαθήσει για να εξασφαλίσουν τροφή. Άρχισαν αμέσως να ζητούν πληροφορίες από τους κυνηγούς σχετικά με το τι είχαν βρει και η απάντηση ήταν «αυγά στρουθοκαμήλου». Με σπινθηροβόλο βλέμμα, ρώτησαν: «Πόσα;» «Λίγα μόνο», τους απάντησαν·

«Μπορέσαμε να φέρουμε πίσω όσα μετά βίας φθάνουν για ένα γεύμα με τις οικογένειές μας». Αυτό ήταν σε μεγάλο βαθμό αναληθές και τους το είπα. Η απάντησή τους ήταν ότι ορισμένοι από τους συνανθρώπους τους ποτέ δεν θα αναζητούσαν τροφή εάν μπορούσαν μάλλον να τη λάβουν από άλλους και ότι δεν έκριναν σκόπιμο να ταλαιπωρούν τους εαυτούς τους μεταφέροντας ένα βαρύ φορτίο μέσα στη ζέστη προκειμένου να απαλλάξουν αυτούς τους ανθρώπους, που ήταν εξίσου ικανοί με αυτούς, από τον αντίστοιχο κόπο.

Οι Ινδιάνοι χτίζουν μίξερτα οικήματα, μικρά, στριμωγμένα, ανεπαρκέστατης προστασίας. Ωστόσο, όταν τους ανατεθεί από εμάς να μας χτίσουν μια παραδοσιακή καλύβα μπορούν ταχύτατα να φτιάξουν μια πολύ ικανοποιητική. Όταν τους επέπληξα που δεν φτιάχνουν καλύτερα καταλύματα για τους εαυτούς τους, απάντησαν: «Εάν χτίσουμε μια μεγάλη και ευρύχωρη καλύβα, ορισμένοι, σε περίπτωση κακοκαιρίας, θα απαιτήσουν τη φιλοξενία μας. Γιατί, επομένως, θα πρέπει εμείς να κοπιάσουμε για να τους βγάλουμε από τον κόπο;»

Ο ιθαγενής συχνά αποκρύπτει ένα απόθεμα τροφής ή μελιού και το αφήνει ακόμα και να χαλάσει, επειδή απλώς δεν θέλει να το μοιραστεί με κάποιους που αντιπαθεί.

Αυτός ο σοσιαλισμός έχει υπονομεύσει και δυσχεράνει τον βίο αυτού του λαού. Αν κάποιος επέμενε να κρατήσει για τον εαυτό του και την οικογένειά του τα υπάρχοντα που είχε αποκτήσει με τις δικές του προσπάθειες, θα μισούνταν και θα εκφοβίζονταν από τους άλλους. Ένας άνδρας δεν θα κρατούσε καν δύο κουβέρτες –τη δεύτερη για αλλαξιά–, αφού κάποιος άλλος, δίχως πρόβατα ή παντρεμένος με μια τεμπέλα σύζυγο που δεν θα ύφαινε, θα του γινόταν τσιμπούρι μέχρι να του δανείσει την περισσευούμενη κουβέρτα και αυτό γενικά θα είχε ως αποτέλεσμα τον δανειζόμενο να την κρατά για τον ίδιο. Προτιμά επομένως να την πουλήσει, αμέσως μόλις παρουσιαστεί μια ευκαιρία, για κάτι με το οποίο μπορεί να πετύχει μια στιγμιαία απόλαυση.

Γενικά, ο Ινδιάνος είναι πολύ τρυφερός με τα παιδιά του και ικανοποιεί απλόχερα τις ανάγκες τους. Είναι φιλικός με τους άμεσους συγγενείς και τους φίλους του· ενώ ένας τυχαίος επισκέπτης, παρακολουθώντας τους να μοιράζονται την τροφή τους, με μεγάλη φαινομενικά γενναιοδωρία, ενδεχομένως θεωρήσει ότι είναι ασυνήθιστα μεγαλόψυχοι και ανοιχτόκαρδοι. Ωστόσο, αυτή η εκδηλούμενη φιλοξενία αν και φαίνεται να δίνεται με καλή διάθεση, στην πραγματικότητα δίνεται με μισή καρδιά. Το εθιμικό δίκαιο τους εξαναγκάζει να μοιράζονται. Αυτό το σύστημα οδηγεί όχι μόνο στη φτώχεια και τη σπατάλη, αλλά ακόμα και στην αδικία. Οι ηλικιωμένοι συχνά παραμελούνται, όχι τόσο σκόπιμα όσο εξαιτίας της έσχατης φτώχειας στην οποία έχουν περιέλθει οι Ινδιάνοι και του εγωισμού αρκετών από όσους επιμένουν να μοιράζονται την τροφή τους αντί να πασχίζουν για την αύξηση της προσφοράς της.

Ο σοσιαλισμός του Ινδιάνου δεν είναι θέμα επιλογής αλλά του επεβλήθη από τις συνθήκες της ζωής του. Η φύση της χώρας, ελλείψει μέσων βελτίωσής της, είναι τέτοια ώστε αναγκάζεται να διάγει νομαδικό βίο και επομένως δεν υπήρξε, έως σήμερα, καμία ανάγκη αναγνώρισης ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων επί της γης. Επιπλέον, η ιστορία τους καταδεικνύει ότι έχουν περιπλανηθεί σε αυτή την αφιλόξενη πεδιάδα εξαιτίας δυνάμεων πάνω στις οποίες δεν ασκούσαν κανέναν έλεγχο, με κύρια την πίεση ισχυρότερων εθνών στα μετόπισθεν. Διωγμένοι από τα μετόπισθεν και

συγκρουόμενοι με όσους ήδη διέμεναν στα βαθύπεδα, υποχρεώθηκαν να αγωνιστούν για την ίδια τους την επιβίωση. Κάθε ένας Ινδιάνος ξεχωριστά ήταν απαραίτητος εν καιρώ πολέμου, ακόμα και εάν ήταν τεμπέλης και σπάταλος εν καιρώ ειρήνης. Ήταν αδύνατο να ζήσει ξέχωρα από τα κλαν των μικρών κοινοτήτων. Η ζωή θα ήταν ανυπόφορη σε μια τέτοια γη χωρίς παρέα και συντροφικότητα. Θα ήταν αδιανόητο για τον Ινδιάνο να διάγει τον μοναχικό βίο όσων πρωτοεγκαταστάθηκαν στις αποικίες, επειδή είναι κατά βάση κοινωνικός και αρέσκειται στην παρέα των άλλων. Οι τριβές και το αποπνικτικό κλίμα στις μικρές κοινότητες θα ήταν αφόρητα, και έχοντας εγκαινιάσει τον κοινό τους βίο την πρώιμη περίοδο των κινδύνων, όταν το μοίρασμα ήταν αναγκαίο σε όλους, το βρήκαν δύσκολο μετέπειτα να επιχειρήσουν αλλαγές που θα μπορούσαν μάλλον να οδηγήσουν σε κοινωνική αποδιάρθρωση.

Κρίναμε απολύτως αναγκαίο, εάν επρόκειτο ποτέ να σπρώξουμε αυτούς τους ανθρώπους υπεράνω του χαμηλού επιπέδου στο οποίο τους βρήκαμε, να αντιταχθούμε σε αυτό το κοινωνικό σύστημα και, γνωρίζοντας τον έμφυτο συντηρητισμό των Ινδιάνων, εκπλαγήκαμε ανακαλύπτοντας πόσο γρήγορα καλωσόρισαν την αλλαγή. Στην πραγματικότητα, προτού καν φθάσουμε στην περιοχή, οι Ινδιάνοι έχοντας αποκτήσει μόνιμες εστίες, και σε μεγάλο βαθμό απαλλαγμένοι από τους κινδύνους του πολέμου, είχαν ήδη ξεκινήσει να διασπώνται σε μικρότερες ομάδες από ό,τι στο παρελθόν. Νέα κλαν είχαν σχηματιστεί, αποτελούμενα κυρίως από κοντινούς συγγενείς, και είχαν ήδη αποκτήσει έγγεια ιδιοκτησία. Ανακαλύψαμε επίσης ότι είχαν, σε έναν μικρό βαθμό, ξεκινήσει να κάνουν τα πράγματα δύσκολα για τους αργόσχολους και όσους δεν παρήγαγαν και ότι στους γάμους αντιτάσσονταν σθεναρά σε κάθε ένωση μεταξύ γυναίκας και άνδρα που είχαν τη φήμη ωθρών.

Από τη στιγμή που κανένας δεν θα έβγαινε να συλλέξει την τροφή του, εάν ό,τι συνέλεγε αποσπόταν από αυτόν, πιάσαμε δουλειά τονίζοντάς τους την ανάγκη διασφάλισης των δικαιωμάτων εκείνων που αποκτούσαν πλούτο τίμια. Τύχαμε άμεσης και εγκάρδιας υποστήριξης και σε αυτά τα λίγα χρόνια οι Ινδιάνοι άλλαξαν άρδην. Το κοινοτικό σύστημα εξασθενεί με ταχύ ρυθμό. Εξίσου τάχιστα οι άνθρωποι ανέρχονται την κοινωνική κλίμακα και εξέρχονται της βαρβαρότητας. Τους τονίσαμε την ύψιστη υποχρέωση της συντήρησης των συγγενών από δικούς τους συγγενείς και της φροντίδας των παιδιών αποκλειστικά από τους γονείς τους προτού προσφύγουν στη συνδρομή της κοινότητας.

Στόχος μας ήταν να τους καταστήσουμε μια ρωμαλέα, ανεξάρτητη φυλή και όχι ένα έθνος απόρων. Ας σημειωθεί, προς τιμήν του Ινδιάνου, ότι αυτός, ύστερα από τέσσερις αιώνες επικράτησης αυτού του εκφυλιστικού συστήματος εξάρτησης από τρίτους, παραμένει σε σημαντικό βαθμό γενναιόδωρος και ευγενής και ότι, δοθέντων των κατάλληλων ευκαιριών, παραμένει ακόμη ιδιαίτερος ανεξάρτητος και αυτάρκης. Από τη στιγμή που τα τελευταία είκοσι χρόνια μια ριζική κοινωνική αλλαγή έχει συντελεστεί σε αυτόν τον λαό, παρατηρούμε ότι δεν είναι πλέον κομμουνιστές, αλλά αυτάρκεις εργαζόμενοι, σωρεύοντας ιδιοκτησία με τον δικό τους μόχθο, και ανταποκρινόμενοι με χαρά και θέρμη στα μηνύματα του χριστιανικού πολιτισμού.

Με τα λιγοστά, προς το παρόν, διαθέσιμά τους μέσα συμβάλλουν στα έξοδα του σχολείου και του ιατρικού κέντρου τους και στη συντήρηση των

αρρώστων και των φτωχών που δεν έχουν συγγενείς για να τους στηρίξουν. Συνεχίζουν να είναι κύριοι των εθίμων τους –δηλαδή αυτοκυβερνώνται– αν και υπό την καθοδήγησή μας, χωρίς να προσφέρεται αδιακρίτως βοήθεια από αυτούς ή από εμάς όπου πρέπει να αποφεύγεται.

Ας πάρουμε, για παράδειγμα, μια μικρή κοινότητα διακοσίων περίπου ατόμων. Πριν από δεκαπέντε χρόνια, η μόνη τους ιδιοκτησία ήταν τα όπλα τους, ορισμένες μίζερες οικοσκευές και λιγοστά πρόβατα, κασίκια και άλογα· σήμερα, αντιθέτως, αυτή η κοινότητα έχει στην κατοχή της συσσωρευμένο πλούτο ύψους χιλίων περίπου λιρών Αγγλίας, σε κοπάδια και αγέλες, αγαθά, οικίες και μόνιμους κήπους, για να μην αναφέρουμε ένα αξιόλογο χρηματικό ποσό σε δική τους αποταμιευτική τράπεζα. Τρεις αυτόχθονες διαθέτουν τα δικά τους εμπορικά καταστήματα, ενώ αρκετοί άλλοι είναι πλανόδιοι μικροπωλητές. Την εκκλησία τους τη συντηρούν σχεδόν εξ ολοκλήρου οι ίδιοι, ενώ συνεισέφεραν ένα σημαντικό ποσό για την κατασκευή της. Η αρχή που τους έχουμε διδάξει, και την οποία έχουν αποδεχτεί, είναι ότι καθένας πρέπει να δίνει τη δική του μάχη στη ζωή, καθώς και ότι καθένας πρέπει εθελοντικά να προσφέρει γενναιόδωρα σε φιλανθρωπίες, ικανοποιώντας πρώτα τις δικές του ανάγκες και ύστερα, μέσα από το περίσσειμά του, να συντρέχει τους άλλους όσο μπορεί. Ευτυχώς, όμως, δεν υπάρχει καμία ιδιαίτερη ανάγκη για φιλανθρωπία, εφόσον η χώρα τους είναι τέτοια που μπορεί εύκολα να αναπτυχθεί προκειμένου να τους συντηρήσει εάν απλώς μπουν στον κόπο. Αρκεί που οι γενικές αρχές της αυτοϋποστήριξης και της ανεξαρτησίας του χαρακτήρα έχουν εμφυτευτεί σε αυτούς και που τώρα πρέπει να βασίζονται πρωταρχικά στους εαυτούς τους για να σχεδιάσουν το πεπρωμένο τους.

Φειδώ

Στη φυσική τους κατάσταση οι Ινδιάνοι του Τσάκο είναι απίστευτα σπάταλοι, αρκούμενοι σε μια ζωή μεροδούλι μεροφαί, με τα προχειρότερα των καταλυμάτων, κατώτερης ποιότητας, άνοστη και κακομαγειρεμένη τροφή και σε μάλιστα συγκεκριμένες περιόδους σε ανεπάρκεια. Η γεωργία τους μετά βίας είναι αντάξια του ονόματός της, με τα λιγοστά μπροστάνια των πλέον ευκολοκαλλιέργητων λαχανικών να συνιστούν την κορύφωση των προσπαθειών τους.

Η εντύπωση που γενικά σχηματίζεται από τους ταξιδιώτες είναι ότι δεν υπάρχει καμία ελπίδα για μια τόσο τεμπέλικη, σπάταλη, παθητική και ανεπίδεκτη προκοπής φυλή, αλλά ένα τέτοιο συμπέρασμα είναι παραπλανητικό, εφόσον ο παρατηρητής δεν έχει διεισδύσει στο βάθος του προβλήματος ούτε έχει επιχειρήσει να το θεραπεύσει.

Το όλο ινδιάνικο κοινωνικό σύστημα ήταν προβληματικό, ενώ μια ριζοσπαστική αλλαγή ήταν αναγκαία προτού επιτευχθεί οποιαδήποτε βελτίωση. Τα δύο δεινά που βρίσκονταν στη ρίζα της σπατάλης, της τεμπελιάς και της καθήλωσης των ινδιάνικων φυλών ήταν, πρώτον, η έλλειψη πνεύματος συνεργασίας στην παραγωγή, και δεύτερον, μια κοινωνική συνθήκη, που είχε αναπτυχθεί στις προηγούμενες γενεές εξαιτίας ειδικών συγκυριών, προωθητική του γενικού μοιράσματος όλων των αγαθών και των ανέσεων.

Ελλείπει μιας αποτελεσματικά συγκροτημένης εξουσίας, οι Ινδιάνοι είχαν παρασυρθεί σε μια κατάσταση όπου καθένας έκανε ό,τι φαινόταν σωστό στον ίδιο. Καθένας βρισκόταν στο ίδιο επίπεδο με τους άλλους και δεν θεωρούσε κανέναν ανώτερο ή κύριό του, παρά μόνο όταν τον βόλευε – παραδεχόταν δηλαδή με άνεση τα ιδιαίτερα ταλέντα κάποιων και, όταν μπορούσε να επωφεληθεί από αυτή την παραδοχή όπως και από την υποταγή σε κάποιον εύστροφο, έπραττε αναλόγως. Ωστόσο, σπανίως έβρισκες έναν δυναμικό Ινδιάνο αποφασισμένο να αξιοποιήσει σε μόνιμη βάση τις αρετές του προς όφελος των συνανθρώπων του.

Ο Ινδιάνος στην πρωτόγονη κατάσταση διέθετε επαρκή ευφυΐα και υλικά προκειμένου να χτίσει στον εαυτό του μια πολύ αξιοπρεπή καλύβα, επειδή ωστόσο κάτι τέτοιο προϋπέθετε τη συνεργασία πολλών και εφόσον του κακοφαινόταν να δουλεύει για τρίτους και να συμμορφώνεται με τα σχέδια και τις εντολές τους, τέτοιες καλύβες δεν μπορούσαν να χτιστούν και συνεπώς έπρεπε να αρκεστεί με τις πλέον άθλιες καμπίνες. Η ίδια δυσκολία ανέκυπτε στη γεωργία, στις κτηνοτροφικές εργασίες και, στην πραγματικότητα, στο σύνολο του παραγωγικού του βίου.

Είναι εσφαλμένο, ωστόσο, να πιστεύει κάποιος ότι ο Ινδιάνος είναι ικανοποιημένος και ευτυχισμένος με τη μίζερη και υποβαθμισμένη κατάστασή του· η αλήθεια είναι μάλλον ότι δεν έχει ανακαλύψει κανέναν τρόπο αλλαγής της. Ακόμα και χωρίς την εκπαίδευση των ιεραποστόλων, οι Ινδιάνοι ήταν σε θέση, ακόμα και με τα πρωτόγονά τους μέσα, να επιτύχουν ένα ασύγκριτα ανώτερο βιοτικό επίπεδο από ό,τι απολάμβαναν. Απουσίαζαν ωστόσο παντελώς η συνεργασία, ο νόμος ή η πειθαρχία για να το πετύχουν.

Όπως σε όλους τους λαούς πάντα υπάρχει ένας αριθμός αθεράπευτα χασομέρηδων ανθρώπων έτοιμων να απομυζήσουν τους γείτονές τους, το ίδιο συμβαίνει και στους Ινδιάνους. Μια παρεξηγημένη ωστόσο αντίληψη περί

φιλοξενίας σε συνδυασμό με μια αδυναμία χαρακτήρα –σύμπτωμα γενεών γαλουχημένων με απειθαρχία και αταξία– συνέβαλαν έτσι ώστε να ενθαρρυνθούν και να προστατευτούν αυτά τα παράσιτα της ανθρωπότητας. Σύμφωνα με το φυσικό δίκαιο, όποιος καλλιεργεί πρέπει να απολαμβάνει τους καρπούς της εργασίας του, ενώ, εάν από το περίσσειμά του προσφέρει σε όσους έχουν ανάγκη, αυτό πρέπει να δίνεται ελεύθερα και να μην του αποσπάται βία. Η προστασία της ιδιοκτησίας είναι η πλέον στοιχειώδης των προϋποθέσεων για την πρόοδο οποιουδήποτε λαού. Όταν δεν προστατεύεται, η ενεργητικότητα, η εργατικότητα και η φειδώ αναπόφευκτα εξασθενούν ή παύουν να υφίστανται. Ο άγριος Ινδιάνος, με το να αρκείται στη στοιχειώδη κάλυψη των προσωπικών του αναγκών, απλώς συμπεριφέρεται λογικά, αφού, εάν διέθετε περίσσειμα, θα του το αποσπούσαν οι αργόσχολοι γείτονές του. Επομένως, είναι απολύτως δικαιολογημένος όταν αντιμετωπίζει τη ζωή του όσο πιο χαλαρά γίνεται. Για ποιον λόγο άλλωστε θα έπρεπε να μοχθεί για τους άλλους; Εάν ήταν σε θέση να μοιραστεί τον πλούτο του με όποιον ήθελε, τα πράγματα θα είχαν αλλιώς· αλλά το να κοπιάζει και μετέπειτα ουσιαστικά να τον κλέβουν δεν συνιστά κίνητρο για βελτίωση της κατάστασής του.

Εμείς που πήγαμε σε αυτούς τους ανθρώπους προκειμένου να συντελέσουμε στην πνευματική και υλική τους πρόοδο, υποχρεωθήκαμε συνεπώς να αναλάβουμε ρόλο νομοθέτη, αφού διαφορετικά καμία πρόοδος δεν θα μπορούσε μάλλον να επιτευχθεί. Δουλέψαμε βάσει χωρίων της Αγίας Γραφής και διδάξαμε τους ανθρώπους ότι «ει τις ου θέλει εργάζεσθαι, μηδέ εσθιέτω»· ότι όποιος κλέβει πρέπει να σταματήσει· ότι η εξαήμερος εργασία είναι τόσο υποχρεωτική όσο και η τήρηση μιας ημέρας ανάπαυσης και λατρείας· ότι ο χρόνος είναι πολύτιμο δώρο και ότι πρέπει να λογοδοτούμε για το ξόδεμά του· ότι καθένας υποχρεούται να συντηρεί τα μέλη του δικού του νοικοκυριού και να καλύπτει τις ανάγκες των αρρώστων και των απόρων. Συνειδητοποιήσαμε, από την άλλη μεριά, ότι οι νόμοι δεν θα είχαν καμία συνέπεια εάν ήταν πολύ μπροστά από την εποχή τους και ότι ο αποτελεσματικότερος τρόπος διασφάλισης της τήρησής τους ήταν να πείσουμε την κοινή γνώμη για την ηθικότητα και την ωφέλειά τους. Θέσαμε επομένως στόχο να πείσουμε τους αυτόχθονες να αποδεχθούν και να τηρούν αυτούς τους απλούς κανόνες εφόσον έτσι θα εξέρχονταν μάλλον από τη φτώχεια στην οποία είχαν περιέλθει. Εμείς, όσο ήταν δυνατόν, λειτουργήσαμε διακριτικά, αρκούμενοι στην καθοδήγηση, τη νουθεσία και την ηθική στήριξη των πιο ευφυών και προωθημένων ατόμων προκειμένου αυτά να επεξεργαστούν το μέλλον του λαού τους.

Ένας από τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους οι Ινδιάνοι διδάχθηκαν την αναγκαιότητα ανάληψης πρωτοβουλιών προκειμένου να βελτιώσουν την κοινωνική τους κατάσταση και να διασφαλίσουν σε κάποιον βαθμό το μέλλον τους και εκείνο των οικογενειών τους, μπορεί να καταδειχθεί από μια συνομιλία που είχα με τον Φίλιππο, ο οποίος εκείνη την περίοδο είχε αποφασίσει να αποκηρύξει την πρακτική της βρεφοκτονίας και άλλα κακά της φυλής του και να ασπαστεί τον χριστιανισμό. Του τόνισα επί μακρόν τη σκοπιμότητα της καλλιέργειας ενός μεγάλου κήπου αντί μικρών και διασκορπισμένων κομματιών γης προκειμένου να συντηρούνται αυτός και η μελλοντική του οικογένεια. Συνειδητοποίησε άμεσα τα πλεονεκτήματα ενός τέτοιου πλάνου, ενώ μπόρεσα να διακρίνω από τη λαμπερή όψη του προσώπου του ότι επιθυμούσε να ακολουθήσει μέχρι τέλους τη συμβουλή

μου. Με θλίψη όμως απάντησε: «Δεν έχει κανένα νόημα όλο αυτό, αφού οι πιέσεις των γειτόνων μου για να μοιραστώ μαζί τους θα είναι αφόρητες· έτσι, ακόμα και εάν πράξω όπως προτείνεις, εργαστώ σκληρά και καλλιεργήσω εντατικά, είναι αδύνατο να εξασφαλίσω ένα μελλοντικό απόθεμα». Αλλάζοντας ύστερα τόνο, επανήλθε στον γνώριμο ινδιάνικο τρόπο σκέψης, και σε οποιονδήποτε δεν τον γνώριζε εμφανιζόταν ως υπερασπιστής των παλαιών εθίμων και αμφισβητίας των παραινήσεών μας. «Αυτό που ζητάς», είπε, «έρχεται σε σύγκρουση με τα έθιμά μας· δεν είναι ο ινδιάνικος τρόπος. Δεν είμαστε σκληρόκαρδοι και τσιγκούνηδες όπως εσείς· δεν κρατάμε πράγματα για τον εαυτό μας, όταν άλλοι πεινούν. Δεν θέλουμε να σκοτωνόμαστε στη δουλειά προκειμένου να διαθέτουμε μεγάλες καλύβες γεμάτες πράγματα». Του είπα ότι κατά βάθος γνώριζε ότι δεν εννοούσε στα σοβαρά τέτοιες δηλώσεις, εκτός της ειλικρινούς εκείνης ότι ούτε αυτός ούτε οι άνθρωποι του νοιάζονται για τη σκληρή δουλειά, παρότι μία από τις κύριες επιθυμίες τους είναι να διαθέτουν πλούσιες προμήθειες σε τρόφιμα. Του επισήμανα ότι ποτέ δεν τρώγαμε όλα όσα έμπαιναν στο τραπέζι, αλλά πάντα φυλάγαμε μέρος αυτών για μελλοντική κατανάλωση. Αυτή ήταν μία από τις συνήθειές μας που αποτελούσε άλυτο γρίφο για αυτούς. Δεν μπορούσαν να κατανοήσουν γιατί, όταν είχαμε μπροστά μας γεμάτα πιάτα, δεν το ευχαριστιόμασταν χλαπακιάζοντάς τα όλα. Το θεωρούσαν τσιγκουνιά από τη μεριά μας, ένα ελάττωμα που οι ίδιοι παινεύονταν ότι δεν διέθεταν.

Είπα στον Φίλιππο ότι οι ομόφυλοί του έδιναν στους άλλους όχι επειδή ήταν γενναιόδωροι, αλλά μάλλον επειδή ήταν αδύναμοι και δεν τολμούσαν να αρνηθούν. «Γνωρίζεις πολύ καλά», του είπα, «ότι όλοι σας αντιπαθείτε αυτόν που δεν θα βγει για κυνήγι ή ψάρεμα αλλά το βράδυ θα λάβει ένα μεγάλο μερίδιο από αυτό που εσύ εργάστηκες σκληρά για να προμηθεύσεις στα μικρά σου· είσαι όμως πολύ δειλός για να του πεις ότι πρέπει να εργαστεί για τον εαυτό του. Γνωρίζεις επίσης ότι οι ομόφυλοί σου ποτέ δεν θα προοδεύσουν ενόσω ζουν όπως το ελάφι, καταναλώνοντας γρασίδι όταν και όπου το βρουν, φυλάσσοντας τίποτα για ώρα ανάγκης· ή όπως ο λύκος που τρώει όλα τα αυγά της στρουθοκαμήλου, μην αφήνοντας κανένα να εκκολαφθεί έτσι ώστε να διασφαλίσει μια μελλοντική, πλουσιότερη προμήθεια τροφής». Ήταν προφανές ότι συμφωνούσε μαζί μου, αλλά δεν μπορούσε να βρει μια λύση στο αδιέξοδο. Τότε είπα: «Άκου αυτή την πρόταση. Εσύ και εγώ θα έχουμε έναν κήπο εξ ημισείας. Θα σου δώσω μια τσάπα και μερικούς σπόρους και εσύ θα κάνεις όλη τη δουλειά· η σοδειά όμως θα είναι μισή δική σου και μισή δική μου. Όταν οι ομόφυλοί σου απαιτήσουν μερίδιο, μπορείς να τους δώσεις από τη δική σου σοδειά, ενώ δεν πρέπει να τους δώσεις από τη δική μου. Επειδή με φοβούνται, δεν πρόκειται ζητήσουν μερίδιο από τη σοδειά μου. Όταν λήξει η κηπευτική περίοδος, τόσο εσύ όσο και αυτοί δεν θα έχουν καμία πατάτα ή κολοκύθα, ενώ εγώ θα έχω ακόμη κάποιο απόθεμα. Θα είμαι τότε σε θέση να σου προσφέρω καθημερινά ένα μερίδιο από τη σοδειά μου σε ανταπόδοση για τον κόπο σου και αυτό θα αναδειχθεί σε δίδαγμα ζωής για εσένα και τους άλλους, αποδεικνύοντάς σας ότι με προνοητικότητα και αυτοέλεγχο είναι δυνατόν να εξασφαλίσετε μια καλύτερη ζωή από ό,τι ακολουθώντας τους παραδοσιακούς σας τρόπους.

Τελικά, συμφώνησε να δοκιμάσει το πείραμα σε μια μικρή κλίμακα και ένα κομμάτι γης φυτεύτηκε. Δεν χωρίσαμε τον κήπο στα δύο, αλλά απλώς αξίωσα το ήμισυ της σοδειάς. Όταν τα λαχανικά ωρίμασαν, οι ομόφυλοί του προχώρησαν στα συνήθη αιτήματά τους για ένα μερίδιο. Βελτίωσε ωστόσο

περαιτέρω το σχέδιό μου, λέγοντάς τους ότι εγώ είμαι ο κύριος εταίρος και ότι δεν του επιτρέπεται να δώσει ούτε από το δικό του μερτικό ούτε από το δικό μου χωρίς την έγκρισή μου. Ενεργώντας με αυτόν τον τρόπο έριξε όλη την ευθύνη σε εμένα, εξηγώντας ότι ενώ ο ίδιος είναι γενναιόδωρος, εγώ είμαι κακός. Τους υπενθύμισε επίσης ότι εγώ είμαι «σκληρόπτεσος και φωνακλάς» και ότι συνεπώς είναι μάταιο να μου ζητήσουν κάτι απευθείας, ενώ ο ίδιος παραείναι φοβητσιάρης για να μου μεταφέρει τα αιτήματά τους.

Αυτό το μάθημα είχε θετικό αντίκτυπο. Τους έκανε όλους να σκεφτούν. Ενθάρρυνε απίστευτα το πιο φιλόπονο και προωθημένο τμήμα του πληθυσμού, ενώ αποθάρρυνε αντίστοιχα τους αργόσχολους, εφόσον άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι, καθώς η επιρροή των ξένων διδαχών διευρυνόταν, οι ανέμελες ημέρες τους, όταν τρέφονταν εις βάρος τρίτων, ήταν τελικά μετρημένες, και ότι θα έπρεπε είτε να κερδίζουν οι ίδιοι το ψωμί τους με τον ιδρώτα του προσώπου τους είτε να εγκαταλείψουν το ωραίο τους σπιτάκι για να απομυζήσουν πιο μακρινούς και λιγότερο πολιτισμένους ομοφύλους τους. Χρειάστηκε να περάσουν μερικά ακόμη χρόνια έως ότου φανεί μια σημαντική βελτίωση, αλλά με τη χρήση παρόμοιων και πολλών άλλων μεθόδων σιγά σιγά μυσήσαμε εμπράκτως αυτόν τον πρωτόγονο λαό στην προνοητικότητα, την εργατικότητα και τη φειδώ.

Η κοινωνική τους κατάσταση άλλαξε άρδην, όχι σε ολόκληρη τη χώρα, αλλά σε όσους δέχτηκαν τη διδασκαλία μας, και οι οποίοι είναι τώρα επαρκώς πολυπληθείς και ακμαίοι ώστε να διαφεντεύουν το μέλλον τους, εφόσον ο οικισμός Enmākthlawaiya είναι από κάθε άποψη μακράν το σπουδαιότερο ινδιάνικο κέντρο σε ολόκληρη τη χώρα. Το δικαίωμα στην ατομική ιδιοκτησία έχει επίσης γίνει σεβαστό και, εάν και χρειάστηκαν χρόνια για να πραγματοποιηθούν όλα αυτά, το αποτέλεσμα είναι πλέον ορατό στην ταχεία τους πρόοδο, με τους μόνιμα εγκατεστημένους και οργανωμένους Ινδιάνους να προκαλούν τον θαυμασμό και τον φθόνο των γειτονικών φυλών. Η προστασία της ιδιοκτησίας άνοιξε άμεσα τον δρόμο για την αρμονική συνεργασία, με τους Ινδιάνους να συμπράττουν τώρα άνετα για την εκτέλεση συλλογικών έργων, όντας σίγουροι ότι τα δικαιώματα και τα οφέλη τους από την εκτελεσθείσα εργασία είναι διασφαλισμένα.

Εκεί που πριν ο Ινδιάνος αφιέρωνε ένα μεγάλο μέρος του χρόνου του αράζοντας στον ίσκιο ή καλοπερνούσε παίζοντας παραδοσιακά παιγνίδια, τώρα θα τον βρεις να απασχολείται φιλόπονα πεντέμισι ημέρες την εβδομάδα, όπως οι περισσότεροι από τους χωρικούς μας. Το ξυλουργείο με δεκαπέντε περίπου εργαζομένους, οι γαλακτοπαραγωγικές και οι μεταφορικές εργασίες, η εξημέρωση ταύρων, η φροντίδα βοοειδών και το κρεοπωλείο, η κατασκευή περιφράξεων, το άνοιγμα πηγαδιών, η κατασκευή δρόμων, το χτίσιμο, η βυρσοδεψία, το μαγείρεμα, το πλύσιμο, το σιδέρωμα και το ψήσιμο, μαζί με πολλές ακόμα εργασίες, μπορεί να ιδωθούν σε πλήρη εξέλιξη μια οποιαδήποτε εργάσιμη μέρα στο Enmākthlawaiya. Ο τεμπέλης και άχρηστος άγριος δεν βρίσκει καμία θέση σε αυτή την κυψέλη εργατικότητας.

[...]⁴

⁴ Στο παραλειπόμενο απόσπασμα, ο Γκραμπ αναφέρεται με ενθουσιασμό στις οικονομικές επιδόσεις των Ινδιάνων.

Συνειδητοποιήσαμε άμεσα ότι η πρόοδος, η εργατικότητα και η φειδώ είναι ανάγκη να τροποποιηθούν με ορισμένους τρόπους. Η φειδώ τραβηγμένη στα άκρα οδηγεί στη φιλαργυρία και τον εγωισμό, ενώ η εργατικότητα χάριν του κέρδους μπορεί να εξελιχθεί σε μια μορφή αυτοϋποδούλωσης, στερώντας από αυτούς τους ανθρώπους τις θεμιτές χαρές και απολαύσεις της ζωής. Μια ιδιαίτερα ταχεία πρόοδος μπορεί να αναστατώσει τις ισορροπίες τους, κάνοντάς τους υπέρμετρα αλαζόνες και ξιπασμένους απέναντι στους λιγότερο αναπτυγμένους συνανθρώπους τους, εφόσον ορισμένοι από τους πιο φειδωλούς διαθέτουν ήδη περιουσία ύψους πενήντα λιρών Αγγλίας που για τον μέσο Ινδιάνο ισοδυναμεί με ολόκληρη περιουσία. Πήραμε όμως τις προφυλάξεις μας ενάντια σε όλα αυτά τα ενδεχόμενα. Οι Ινδιάνοι δεσμεύονται από τον κανονισμό της κοινότητας να πληρώνουν ένα συγκεκριμένο ποσό για την εκπαίδευση των παιδιών τους και την ιατρική τους περίθαλψη. Η ευθύνη συντήρησης των ηλικιωμένων, των αρρώστων ή των καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο ανίκανων προς εργασία μελών βαρύνει την κοινότητα. Στους παραβάτες επιβάλλονται πρόστιμα από την κοινοτική αστυνομία και όλοι υποχρεούνται να συμβάλλουν στη δημόσια τάξη και καθαριότητα του οικισμού. Η συντήρηση της Εκκλησίας επιβαρύνει τους αυτόχθονες, που πρέπει επίσης να συνεισφέρουν στην πλουσιοπάροχη ψυχαγωγία των Ινδιάνων επισκεπτών τους.

Από καιρό σε καιρό ομάδες Ινδιάνων στέλνονται σε κυνηγετικές εξορμήσεις έτσι ώστε να μην αποκοπούν απότομα από τον παλιό τρόπο ζωής τους. Χάρη σε αυτές θυμούνται την ημιζωώδη ζωή από την οποία διασώθηκαν, συμπονώντας έτσι τους λιγότερο τυχερούς συντρόφους τους, και εκτιμώντας δεόντως, κατά την επιστροφή τους, τις ανέσεις ενός τρόπου ζωής μόνιμης εγκατάστασης και εστίας. Τακτικές εμπορικές αποστολές, φιλικές επισκέψεις ή περιοδείες διδασχής του Ευαγγελίου βοηθούν στη διατήρηση της επαφής και του ενδιαφέροντός τους για τους εναπομείναντες πρωτόγονους αδελφούς τους.

Όσο είναι δυνατόν αφήνουμε την όλη εξέλιξη της ζωής των Ινδιάνων στα χέρια τους, αλλά, λογικά, θα χρειαστεί να επιβλέπουμε και να κατευθύνουμε αυτή την εξέλιξη για μερικά ακόμη χρόνια.